Viva Santa Marija Tad-'Dgħajsa'

Jos. F. Cachia

L-imħabba u d-devozzjoni lejn Sidtna Marija, Omm Ġesù, kienet ħajja, sa mill-ewwel żminijiet tal-Kristjaneżmu. F'kull art fejn nibtet u kibret ir-reliġjon Kattolika, ser issib tal-inqas xbieha jew santwarju għażiż, iddedikat lejn il-Verġni Marija, Omm Ġesù.

Inħolqu titli u ngħataw ismijiet lilha, li juru kif il-bniedem jaf jorbot flimkien in-naturali mas-sopranaturali. Verità? Leġġendi? Ħolqien il-Moħħ? Effetti tat-tbatija jew il-biża' li ngħaddu minnha aħna lkoll? Minix ċert, liema minn dawn hu s-sewwa, però nistqarr, li jrid ikollok fidi tassew qawwija, biex temmen f'uħud minnhom.

Dawn kienu l-ħsibijiet li għaddew minn moħħi, hekk kif, nhar l-Erbgħa 23 ta' Marzu 2016 ħabib, poeta, għalliem Galizjan, ħadna lili u lil ibni, inżuru u naraw ftit mill-bosta dehriet memorabbli, matul il-Costa da Morte, (Xatt il-Mewt), fil-Galizja, Spanja. Kont naf li sabiħa din l-art, minn xi kliem li kont smajt fuq CD, 'Nunca Mais' dwar diżgrazzja ambjentali fl-istess ibħra.

Mewġ qawwi tal-Atlantiku jaħbat mas-Santwarju

Xorta waħda imma bqajt imbellah bil-qawwa u s-setgħa tan-natura li rajt.

Rebbieħ tal-premju Poeta Żagħżugħ Ewropew, ta' dik is-sena, Miro Villar, kien żar Malta, fis-sajf tas-sena 2002. Imwieled f'Cee, raħal ċkejken, hu kien kiteb bosta poeżiji dwar pajjiżu. Ibni kien qaliblu xi wħud minnhom għall-Malti u saru ħbieb kbar. Jien kont stedintu biex nurih kif fil-Mellieħa wkoll għandna Santwarju mimli b'ex-voto li ngħataw minn baħħara wara li hu kien semmieli dwar it-traġedji tal-Costa da Morte. Minnbarra li żorna flimkien is-Santwarju, konna tlajna wkoll sa fuq il-kampnari u l-bejt tal-knisja parrokkjali, u wara ġibnieh sal-Każin Imperial, fejn ħadna xi ħaġa ħafifa. Kont ktibt dwaru fil-magażin tal-Imperial tas-sena 2003.

Kien ilni nixxennaq li naraha din il-famuża Costa da Morte, però kellhom jgħaddu erbatax-il sena, biex rajtha mill-qrib. Kont ma' ibni, f'Santiago de Compostela, meta hu kien ġie l-lukanda bil-karozza tiegħu biex ħadna nduru u naraw bosta nħawi ta' interess storiku, fil-Galicia del Nord. Fost tal-ewwel li rajna kienet Fisterra, (Finis Terra jiġifieri tarf id-dinja). Qabel Kristofru Kolombu kien 'sab' l-Amerika, dan kien maħsub li hu l-post fejn tintemm id-dinja.

Irdumijiet weqfin, xtajtiet imrammlin, riħ qawwi, mewġ kbir joħloq rawgħa madwar skollijiet ppuntati, gawwi u tajr ieħor tal-baħar itiru bla waqfien ilkoll joffru xeni spettakolari. Mewġ feroċi li ġej mill-Atlantiku, li jkarkar u jkisser kulma jsib quddiemu. Mhux ta' b'xejn li ilha li ssejħet Costa da Morte, għaliex f'inqas minn mitt sena kien hemm iktar minn sittin nawfraġju, f'dawn l-inħawi. Aktarx li l-agħar traġedja kienet dik tal-HMS Serpent, li fih, fl-1890, kienu għerqu 172 baħħar Ingliż. Ġrajja oħra

It-tanker 'Prestige' maqsum minn nofs kawża tal-maltemp

kerha kienet dik tal-qasma minn nofs tat-tanker 'Prestige', fit-13 ta' Novembru tas-sena 2002 . Dan kien niġġeż ix-xtut kollha minn dawk Baski ta' Franza sa dawk tal-Portugall. Bnedmin ma mitux, imma nqatlu eluf kbar t'għasafar u ħlejjaq tal-baħar. Alla biss jaf kemm fl-istess inħawi mietu eluf ta' baħħara u sajjieda, fis-sekli ta' qabel.

Kien hawnhekk, ftit 'il bogħod minn Fisterra, li smajt bil-leġġenda/storja tal-Verġni tad-Dgħajsa (La Virgen de la Barca). Taħt sema griż, żorna, (minn barra biss,) santwarju, li kellu faċċata lixxa b'żewġ kampnari u salib bejniethom. Miegħu hemm marbutin diversi leġġendi.

Il-blata li tiżfen

Leġġenda minnhom issemmi kif il-Verġni Marija waslet f'dawn l-inħawi ġo 'dgħajsa' tal-blat, biex tqawwi lill-Appostlu San Ġakbu, (Sant Iago, bl-Ispanjol), wara li ma ntlaqax tajjeb min-nies tal-belt ta' Duio. Bħala kastig talli, flok semgħu kliemu, dawn taw qima lix-xemx, il-belt sfat mgħarrqa taħt l-ilma, u kulmin kien jgħix fiha għeb minn wiċċ l-art. L-Appostlu rtira lejn ix-xtut ta' Muxia, u talab lil Alla sabiex in-nies jieqfu mill-mibgħeda u jisimgħu il-prietki tiegħu.

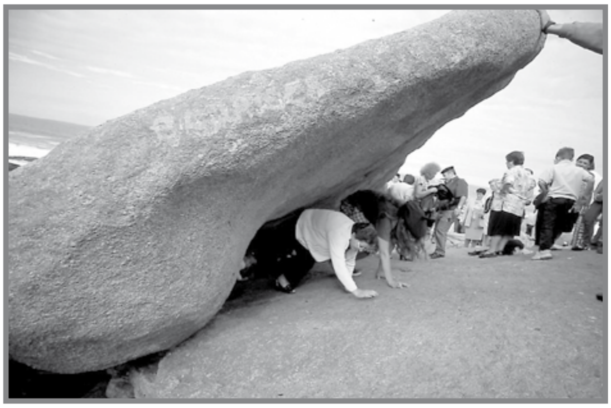
Il-blata li tfejjaq

Minn dak il-mument inħolqu leġġendi dwar xi wħud mill-bosta blatiet kbar li hemm qrib ix-xatt. Dawn taw bidu lil għadd ta' riti li bdew isiru fuq l-istess blatiet. L-iktar waħda magħrufa hi dwar il-blata, hekk imsejħa "Roca de Alabar". Din jingħad li qiegħda fuq il-post fejn l-Appostlu iltaqa' mal-Verġni Marija. Peress li fiha 8.7 metri tul, u tibbilanċja, intqal li jekk tkun bla ħtija tista' 'iċċaqlaqha' u dnubietek jinħafru, imma jekk le, il-blata ma tiċċaqlaqx. Xi drabi l-blata tiċċaqlaq weħidha, u dan ikun ifisser li ġejja xi disgrazzja.

Il-wisgħa tagħha hu ta' kważi seba' metri. Dawn l-aħħar snin ġarrbet xi ħsarat mill-maltemp, li anke ċaqlaqha mill-post oriġinali tagħha, u kellha titreġġa' lura hemm. Filwaqt li matul il-gwerra bejn Kastilja u l-Portugall il-blata qatt ma bbilanċjat, jingħad li kienet tat skoss qawwi ħafna, meta darba xi ħallelin taw is-salt biex jisirqu mis-Santwarju u li b'hekk qajmet lill-ġirien u dawn qabdu lill-ħallelin.

Blata kbira oħra nteressanti, hi l-hekk imsejħa, Pedra dos Cadris, jew aħjar "tal-Kliewi". Din jingħad li għandha setgħat li tfejjaq xi uġigħ, bħal pereżempju, tad-dahar, tar-ras, kif ukoll mard tal-kliewi. Biex tfiq mill-uġigħ, trid tgħaddi disa' drabi minn taħtha, peress li fiha sura ta' kliewi. Jingħad li din il-blata kienet il-qlugħ tad-dgħajsa tal-Verġni. "La Pedra del Timon" mhux daqstant tqila li fiha tara t-"tmun" tad-Dgħajsa għax tassew tixbah lil tmun ta' xi vapur.

Qrib xtajta mrammla, mhux tant 'il bogħod minn dawn il-blat hemm żewġ blatiet, li wkoll ma tantx trid immaġinazzjoni biex tistħajjilhom żewġ namrati. Għalhekk tissejjaħ "La Pedra o Furna Dos Namorades".

Leġġenda oħra ssemmi kif darba, wara li kienu daħħlu x-xbieha tal-Verġni fil-knisja ta' Muxia,

Is-Santwarju qrib il-baħar

belt fil-qrib, l-istess xbieha għebet mill-knisja u reġgħet instabet fuq ir-Roca de Alabar, mnejn kienu neħħewha qabel. Għalhekk kienu qatgħuha li jibnu s-Santwarju tant qrib il-baħar.

Il-festa tiġi ċċelebrata fit-tieni Ħadd ta' Settembru, ftit iktar minn ġimgħa wara l-Vitorja, f'Malta. Din is-sena 2016, ser tkun fis-16 ta' Settembru. Festa li torbot id-devozzjoni tal-baħħara u s-sajjieda lejn il-Verġni tad-"Dgħajsa" mat-tradizzjonijiet u s-superstizzjonijiet Kelti tal-blat. Dejjem issib lil min jittanta 'jżeffen' lil Roca de Alabar, biex jikseb xi xewqa minn tiegħu, waqt li ma jonqsux dawk il-bosta li jitkaxkru mal-art minn taħt il-Pedra dos Cadris, sabiex tfejjaqhom mill-uġigħ.

Il-Purċissjoni bl-istatwa

Is-Santwarju nbena fejn, qabel mar-residenti saru Nsara, kien hemm Maqdes tal-Kelti (Celtic Shrine). Il-Konverżjoni saret fis-Seklu 12, però s-Santwarju nbena fl-1719. Il-faċċata hija binja sempliċi li ftit li xejn fiha skultura. Iż-żewġ kampnari żdiedu fl-1959. Is-Santwarju għandu sura ta' salib Latin, b'tul ta' 33 metru, u d-"dirgħajn" fihom 19-il metru. Ħitan ħorox, sammi minn barra, imma minn ġewwa kienu miksijin b'ħafna tiżjin. Hemm seba' artali, li lkoll imdawrin bi statwi jew rilievi tal-appostli, jew il-patrijarki kbar tar-reliġjon Kattolika, flimkien ma' tiżjin ieħor ta' anġli, iljuni, kastelli, xmux, kwiekeb u oħrajn. Ilkoll huma ndurati bid-deheb jew ta' materjali għonja.

L-Artal Maġġur

Kollox juri kemm u b'liema devozzjoni kien miżmum dan is-Santwarju. Ħasra li, nhar il-Milied tas-sena 2013, waqt maltempata tipika kif taf tagħmel fil-Galizja, sajjetta minn 162 li ġew irrekkordjati fl-inħawi bejn il-5.00 am u s-7.00 am, laqtet *power line*, biex bdiet nar li qered kulma kien hemm fis-Santwarju.

Mhux magħruf jekk ir-Roca de Alabar iċċaqqalqetx jew le, qabel jew waqt il-maltempata!

SELMUN
TAL-FNIEK
Bar & Restaurant
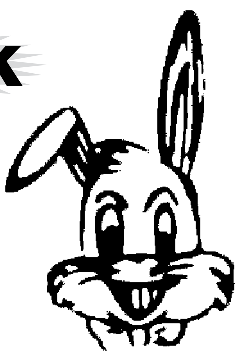
Specialising in Maltese Dishes, Rabbit, Horse Meat, Quails, and Delicious Pizza.
Large Groups are Welcome
Tel: 2157 2984 • Mob: 9944 6225
LIVE Sport events on BIG SCREEN